

MATEŘSTVÍ

základní rodinněprávní status

1

© Zdeňka Králíčková, 2007

2

PRAMENY

- HMOTNĚPRÁVNÍ
 - LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
 - ZOR (z. č. 94/1963 Sb.)
 - ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
 - ZPMS (z. č. 97/1963 Sb.)
 - ZÁKON O MATRIKÁCH, JMÉNU A PŘÍJMENÍ (z. č. 301/2000 Sb.)
- PROCESNĚPRÁVNÍ
 - OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)
 - ZPMS (z. č. 97/1963 Sb.)

3

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.*

4

**MATER SEMPER IN IURE
CERTA EST**

Iulius Paulus
(přelom 2. a 3. století)

5

Koncepce statusového práva v Evropě

- Francie, Itálie, Lucembursko:
- Německo, Rakousko, Česko, Slovensko:

- uznání statusu matkou nemanželského dítěte
- rodová pravidla založená na pokrevnosti – matka je dána porodem

6

ČR: MATKOU DÍTĚTE JE ŽENA, KTERÁ DÍTĚ PORODILA

- § 50a ZOR (bez ohledu na případné dárcovství)
- zakládá absolutní statusový poměr matka a dítě
- významné pro celý právní řád
- bez mateřství nelze určit otcovství
- bez mateřství nelze určit příbuzenství
- kogentní norma:
 - nelze se odchýlit jednostranně
 - nelze uzavřít smlouvu

absolutní neplatnost

7

POROD S UTAJENÍM TOTOŽNOSTI MATKY

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.:* Anonymní a utajené mateřství v České republice – utopie nebo realita? Právní rozhledy, 2005, č. 2.

8

PRÁVNÍ ÚPRAVA

zákon č. 422/2004 Sb. změnil

zákony:

- o matrikách, jménu a příjmení
- péči o zdraví lidu
- veř. zdrav. pojištění
- nikoli § 50a ZOR

důsledky:

- svobodná, zletilá žena s trvalým pobytem na území ČR může písemně požádat o utajení své totožnosti
- status: matkou dítěte je žena, která dítě porodí (viz § 50a ZOR)
- matriční zápis: není uvedena totožnost matky
- údaje o totožnosti matky jsou zapečetěny v obálce

9

OTÁZKY

- **kdy, kým a kde může být obálka otevřena?**
- **může se matka domáhat dítěte do své péče? kdy nejpozději?**
- **může se matka domáhat zápisu do matriky?**
- **jaká jsou práva biologického otce?**
- **je dítě ihned osvojitelné?**
- **kdo je zákonným zástupcem dítěte?**
- **kdo určí jméno a příjmení dítěte?**
- **může se dítě domáhat určení rodičovství?**

10

„BABY-BOXY“

- *Zuklínová, M.:* Několik poznámek k právním otázkám tzv. baby-schránek. Právní rozhledy, 2005, č. 7.

11

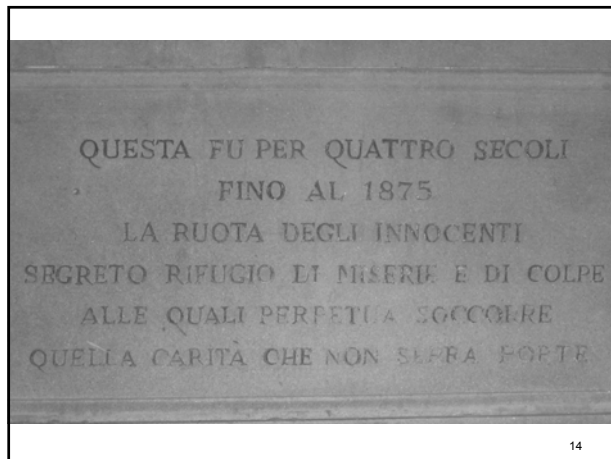
pojem, účel a cíl

- otvor ve dveřích nebo ve zdi zařízení
- účel: vytvořit veřejnosti přístupné místo se zdravotnickými parametry, do kterého by bylo možné dítě odložit a následně jej umístit do péče lékařů a zachránit tak jeho život
- vedlejší cíl: zajistit anonymitu matky a její beztrestnost
- zřízení a provoz: charitativní organizace, nemocnice a porodnice

12

13

14

Schránky pro odložené děti – faktický stav v Česku

- Nadační fond pro odložené děti STATIM (2004)
- Účel: „Zřizování a provoz schránek pro odložené děti, jakož i podpora všech činností s tím spojených. Poskytování pomoci odloženým a opuštěným dětem.“
 - Brněnská nemocnice Milosrdných bratří
 - Gyncentrum Praha-Hloubětín
 - cíl: 20 boxů (www.mfdnes.cz ze dne 7. 3. 2006)

15

Schránky pro odložené děti – právní stav

- sociálně-právní ochrana dětí je věc státu – věc veřejnoprávní
- je zakázáno vše, co není výslovně dovoleno – čl. 2 odst. 2 Listiny
- § 1 ZSPOD - vymezení účelu a cíle ZSPOD – ochrana práva dítěte na příznivý vývoj
- § 4 ZSPOD – taxativní výčet subjektů vykonávajících soc. právní ochranu dětí
- zřizovatel a provozovatel schránek by musel být osobou pověřenou sociálně-právní ochranou dětí dle § 4 odst. 2 písm. d (§ 48 odst. 2 a 3 !)

16

OTÁZKY

- je dítě z baby-boxu nalezené?
- může se matka domáhat zápisu do matriky?
- kdo je zákonným zástupcem dítěte?
- kdo určí jméno a příjmení dítěte?
- může se matka domáhat dítěte do své péče? kdy nejpozději?
- co když je matka sama nezletilá?
- jaká jsou práva biologického otce?
- může se dítě domáhat určení rodičovství?
- je dítě bezprostředně po odložení osvojitelné?
- jak pomoci dítěti těžce postiženému?

17

ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- čl. 7 – právo dítěte na registraci, jméno a příjmení, právo znát své rodiče a právo na jejich péči, je-li to možné
 - stát nesmí vytvořit překážky, které by navždy znemožnily, aby dítě poznalo své rodiče
- ⚡
- čl. 6 - právo dítěte na život

18

test poměrnosti

- právo na život nebo právo na registraci a právo znát své rodiče?

- kdo odkládá děti?
 - matka v duševní poruše, nezralá, nezletilá nebo infantilní, matka která nejedná racionálně, nezná volbu, je ve stresu a panice, utajuje těhotenství?
 - matka v sociální tísní nebo přechodné krizi?
- komu lze pomoci komplexní sociální péčí?

19

Policejní prezidium ČR

počet vražd
novorozenců

2000	6
2001	1
2002	1
2003	3
2004	0
2005	0
2006	?

20

První moravský baby-box

- Ve zdi Městské nemocnice Milosrdných bratří v Brně je od úterý 25. října 2005 zazdřený **babybox** — druhý v republice, první na Moravě. Hlavní inženýr projektu, výrobce a zároveň montér Michal Čumpelík, majitel firmy TELETECH plus servis s. r. o., jej přesně podle harmonogramu instaloval. **Občanské sdružení Babybox pro odložené děti – Statim** za vydatné podpory ředitele brněnské nemocnice MUDr. Daniela Rychnovského, primářky neonatologie MUDr. Ludmily Brázdové a technického náměstka nemocnice Ing. Otto Schmidta splnilo plán projektu.
- **Babybox** byl slavnostně otevřen ve čtvrtek 3. listopadu 2005 ve 13,30.

21